

Daar is het veilig en daar kunnen we wachten den dag, dat Jezus komt.

C. B.

KERKELIJK LEVEN.

De brochure van Ds Schilder.

Om wat schot te brengen in de plaatsing van de voorradige copy, zetten we voor een week onze rubriek stop. Slechts voor één zaak vragen we de aandacht.

Elders kondigt Ds Schilder naar redactionele regel zelf zijn brochure aan: Een hoornstoot tegen Assen?

Maar ik wil hier toch een gedachte in overweging geven, welke hij stellig niet ter sprake zal brengen.

De brochure van den anonymus (die gelijk men weet voor ons geen anonymus meer is), waartegen de brochure van Ds Schilder zich richt, wordt op ruime schaal van schismatische zijde verspreid.

In „W. en G.“ kon men lezen, hoe ze voor een kwartje verkrijgbaar wordt gesteld.

En naar ik hoor wordt ze aan kandidaten, die examen doen voor de classes onzer Kerken en ook wel aan anderen gratis toegezonden.

Zou het nu geen aanbeveling verdienen, om de brochure van Ds Schilder, die de beschuldigingen van den anonymus letterlijk uiteenrafelt, zoodat er niets, maar dan ook niets van overblijft, te brengen in de gezinnen van onze dwalende broeders en zusters, opdat zij beter worden ingelicht?

Zij toch lezen onze bladen in den regel niet.

Zij worden slechts door schismatische of liberale pers op de hoogte (?) gehouden.

En nu kan de brochure van Ds Schilder zoo uitnemend dienen om hen tot nadenken te brengen.

Zij is pittig en puntig, maar ook rustig en waardig geschreven.

Zij doet, wat reeds herhaaldelijk gedaan is, de meereendeels ondeklachten van den anonymus afwijzen, maar ze doet dit, gelijk te verwachten was, op oorspronkelijke wijze, zoodat zij toch de bekoring van het nieuwe heeft. Als men haar bij de schismatische broeders en zusters aan huis bezorgt, behoeft men niet bevreesd te zijn, dat ze niet gelezen wordt.

Nu kan men daarvoor op verschillende manier zorgen.

Wie verwant of kennis in de schismatische kerken heeft, kan twee exemplaren van de brochure bestellen, één voor zichzelf en één voor den ander.

Maar allicht meent men dan, dat misschien een ander daarvoor eer in aanmerking komt.

Daarom zou het goed zijn, indien de verspreiding meer georganiseerd geschiedde door middel van een comité.

Nu kan men op plaatsen, waar schismatieken of bezwaarden zijn, gemakkelijk zulk een comité vormen. De som, welke bijeen te brengen is om het plan te volvoeren loopt niet zoo hoog. Immers is het aantal van hen, die voor toezending in aanmerking komen gering vergeleken bij de leden onzer Kerken.

Uitgezonderd dan in Amsterdam-Zuid.

Met het oog op dit laatste rijst de vraag of het niet beter is één comité voor het heele land te vormen.

Wie wil zich daar voorspannen?

Wij zelf kunnen dit niet op ons nemen, maar willen, indien gewenscht, gaarne onze bemiddeling aanbieden om hen, die bereid zijn deze propaganda te voeren, tot elkander te brengen.

Van een grootscheepschen opzet is hier vanzelf geen sprake.

Van groote financiële offers ook niet.

Schismatieken en wankelen vormen bij hooge raming ruim één procent van de leden onzer Gereformeerde Kerken.

Dit komt dus hierop neer, dat honderd leden, groot en klein, zorgen voor één brochure.

Of anders berekend: dat het comité zich belaste met de verzending van 12 à 1500 brochures.

Men zegge niet in zijn haasten: het geeft toch niets, omdat psychologische factoren in de zaak van het schisma telkens sterker blijken dan logische en daartegen geen argumenten baten.

Gij weet nooit wat een woord op zijn pas — en dat is deze brochure — kan uitrichten.

Daarenboven rust op ons ook de plicht te maken, dat niemand te verontschuldigen zij.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Callenbach's Kerstboek

(naar aanleiding van den Iustrumbundel 1928).

Onze lezers kennen de uitgave, waarmee sinds eenige jaren de Vereniging „Christelijke Bibliotheek“ haar nieuwen jaargang begint, het Kerstboek, gewoonlijk met den naam van den Uitgever: Callenbach's Kerstboek genoemd. Velen zullen als lid van deze vereniging, die al meer dan 30 jaren haar verdienstelijk werk heeft verricht, de verschillende edities van dat kerstboek bezitten, en ook is elke nieuwe proeve bij zijn ver-

worstelen aan dien greep; en hoor, daar klinken de klokken der eeuwigheid, het lied van het vergaan.

Dat is het beangstigende van den Oudejaarsavond. Die huiveringwekkende wetenschap, dat we vergaan: dat we ons haasten naar de eeuwigheid. En dat er niets is hier beneden, waaraan we ons vast kunnen houden.

We haasten ons voorbij. Met onze schuld, waarmee we straks voor God moeten verschijnen. Met het leven, dat Hij ons gaf — en wat zullen we antwoorden op de vraag, wat we er mee hebben gedaan? Met de zonde, die elk onzer dagen bedreven werd, vaak tegen beter weten in.

Waaraan zullen we ons dan vasthouden? Wat is er dan, dat ons steun kan bieden om niet te vergaan?

Hier beneden is het niet. „Maar Gij zijt Dezelfde“. Zie, daar is de Rots der eeuwen, waarop zondaars kunnen staan om niet verzwolgen te worden in den stroom en niet te vergaan in het gericht.

Laat ons dan opklimmen naar die heilige bergen, waar het veilig is, en waar een zondaar schuilen kan. Daar staat men veilig. Daar komt niemand om, die met den nood van zijn leven schuilplaats zoeken kwam op die Rots.

Want dat God dezelfde is, dat is nog veel meer, dan alleen uitdrukking van het op zichzelf weinig zeggende begrip van onveranderlijkheid.

Die naam: Dezelfde, legt verband tusschen verleden en heden. Ge denkt er altijd iets naast, als ter vergelijking. Er hoort iets ter vergelijking op te volgen: Dezelfde als...

God is dezelfde — ge voelt wel, dat is op zichzelf niet compleet. Daar hoort nog iets achter als tweede lid der vergelijking. Wat er achteraan hoort, staat hier niet. Ge moogt er schier oneindig veel achter plaatsen, lezer. Wil ik u een paar dingen er achter schrijven?

God is dezelfde, als Hij aan de mannen en vrouwen zich heeft getoond, van wie de Heilige Schrift en historie vermelden als om strijd, dat tus. Hij was hun de vergewende en de barmhartige en de zegenende en de verhoorende God. En Hij is nog Dezelfde, als Hij voor hen is geweest.

Hij is dezelfde als Hij aan onze vaders is geweest. We hebben uit het leven van onze vaders gehoord van Zijn liefde en genade en uitredding en trouw — en Hij wil dezelfde zijn aan ons.

Hij is dezelfde nog als Hij vroeger zich aan ons heeft getoond. Hij heeft gezegend en geholpen — en Hij blijft onveranderd zichzelf gelijk.

Schrift en historie vermelden als om strijd, dat Hij is de genadige en de ontfermende en de getrouwe en de wijze — en wat zal ik meer zeggen? En Hij is dezelfde, als Hij van zich in Zijn Woord spreekt en in de geschiedenis van Zijn volk.

Dan mogen we het wagen, lezer, om op die Rots te gaan klimmen! Als Hij dezelfde is, als Hij heeft gezegd en als Hij dezelfde blijft als Hij steeds is geweest, ja, dan kunnen zondaars als wij het wagen om onze zondige voeten te planten op die Rots, waar het veilig is. Dan durven we het wagen, om andere zondaars na te klimmen en onze ziel en ons leven in het vergaan te bergen in Zijn getrouwe hand.

We hebben het immers ondervonden, dat Hij dezelfde is. Dat Hij woord hield. Dat Hij Zijn beloften vervulde tot de laatste toe.

En nu het jaar sterft, en we de ernstige Oudejaarsklanken hooren dreunen in ons leven en door ons hart — nu grijpen we ons vast aan dien God. En als om te motiveeren, waarom we het willen wagen met Hem, en met Hem alleen, zeggen we tot Hem: „Gij zijt dezelfde“.

We zeggen het dankend, want Hij heeft het getoond.

En we zeggen het geloofig, als we hooren het lied van het vergaan. Dan houden we ons vast aan Hem alleen. Dan klimt onze voet opwaarts naar Hem heen. Het mag, lezer, want Jezus Christus heeft dien weg gebaad voor zondaars.

Als dan straks de Oudejaarsklokken u roepen het lied van sterven en vergaan, klim dan opwaarts naar Hem heen, om te schuilen aan Zijn hart en berging te zoeken daar voor den komenden toorn.

Nergens is het vaste punt, waar we kunnen staan.

Nergens, dan op die Rots.

UIT DE SCHRIFT.

De Rots der Eeuwen.

... maar Gij zijt dezelfde en Uwe jaren zullen niet geëindigd worden. Ps. 102:28.

Een lied, in de donkerheid gezongen. Een kind der tranen.

Grange verschrikking viel over den zanger heen en over die rondom hem zijn. En hij wat beneden is, kan hij ook geen hulp verwachten. Alles, wat hier is, sterft weg en zinkt straks weg in den nacht van den dood. Het verglijdt en wordt voortgedreven op de stroomen van den tijd. Nergens is het vaste punt, waarop men steunen en waaraan de sterveling zich vasthouden kan.

Maar als dan de zanger heeft rondgezien beneden, dan heft hij den blik opwaarts, „om op God te letten“. Dan beurt hij het oog uit de nevelen en de beklemmende donkerheid van wat hier is, naar boven. Daar is het vaste steunpunt voor zijn ontruste ziel: Gij zijt dezelfde, en Uwe jaren zullen niet geëindigd worden.

Dat is God nu: Dezelfde. Die nooit verandert. Steeds dezelfde. Hoeveel jaren ook voorbijgaan: hoeveel geslachten ook van dien God zien en hooren — altijd weer en altijd nog dezelfde, onveranderd en onveranderlijk.

Wij menschen blijven niet dezelfde. Geen oogenblik. Altijd het wisselen en het veranderen. En alles, wat wij zien, verandert evenals wij zelf. Niets bestendigs hier beneden. Dezelfde — dat geldt van niemand en niets. Alles verglijdt en vergaat en drijft voorbij als de koude bergstroom, wier wateren rusteloos bruisen langs den voet van de rotsen voorbij.

Maar die rots — die blijft staan. Onveranderd. Hoe lange jaren en hoeveel eeuwen ook de golven voortgestuwd worden langs zijn voet — hij staat. Hij is dezelfde na eeuwen nog.

Dat is God. Dezelfde. De Rots der eeuwen. Alles vergaat, maar Hij blijft en Hij staat.

Dat is nu de troost van den geloovigen zanger. Rondom heeft hij tevergeefs uitgezien naar hulp, en nergens was een vast punt, waarop zijn voet kon staan. Maar hij zag God, zijn God, als de Rots in het midden van den stroom — en jubelend klom hij opwaarts, om met beide zijn voeten te staan op die Rots, waar het veilig is.

Bijna is 1928 voorbijgesnel. Nog een paar dagen — en het is geschied. Het jaar sterft, en straks zullen de klokken met machtige stemmen roepen door den onrustigen nacht, dat het oude is voorbijgegaan en het nieuwe is aangevangen.

Daar trilt een huivering door de menschenziel in deze dagen.

Er is iets van eeuwigheidsbesef, dat ontwaakt. Van het voorbijgaan en versterven. Dat angstaanjugende besef, dat het alles voorbijgaat en weggedreven wordt naar de mysterieuze eeuwigheid heen.

Dag aan dag gaan we heen en haasten ons naar de eeuwigheid. En toch, we merken het niet en we hooren het niet. We hebben geen tijd immers, om te denken over ons vergaan en over de wachtende eeuwigheid.

Tijd? Wel, we hebben voor niets meer tijd. Op de eenzame dorpen, zegt men, moeten nog menschen zijn, die tijd hebben, maar wij niet meer. We hebben zelfs geen tijd, om te meten de snelheid, waarmee we gaan naar de eeuwigheid. Maar op een avond als de komende Oudejaarsavond is het, als staan we even stil. Dan komt de onevenwichtige mensch van dezen tijd even tot rust en tot zichzelf. Dan is het, als grijpt hem de eeuwigheid aan met zooveel geweld, dat hij zich niet kan ont-

schijning in de recensie-kolom van ons blad besproken.

Het nieuwe kerstboek, dat deze dagen van de pers kwam, is het vijfde, een lustrumnummer dus van de serie. Het wordt wel niet als zodanig aangekondigd en is slechts aan zijn feestgewaad, witten band met goudstempel, als jubileumuitgave te herkennen, maar als vijfde vertegenwoordiger van het genre is het toch een lustrumboek en we vinden dan ook in dit feit gereede aanleiding om te voldoen aan het verzoek, aan dit kerstboek als uitgave eens afzonderlijk de aandacht te wijden. En dus stellen we in dit artikel de vraag, welke dan de betekenis is van deze uitgave in 'algemeen.

Ter beantwoording van die vraag wijzen we in de eerste plaats op het feit, dat dit kerstboek een christelijk kerstboek is. Het „kerstboek“ behoort tot de activiteiten van onze tijd in steeds grooter aantal en in voortdurend rijker uitvoering verschijnen de kerstboeken aan de boekmarkt. Maar in den regel hebben ze geen ander karakter, dan de „kerstgeschenken“, die naar buitenlandsch voorbeeld, ter gelegenheid van het kerstfeest gegeven worden, d.w.z. met het kerstfeest als zodanig hebben ze vrijwel niets dan den naam gemeen. Het zijn meerendeels keurig verzorgde verzamelingen in boekvorm van korte verhalen, gedichten, schilderstuk-reproducties, panteekeningen, beschouwende artikelen, proeven van foto-kunst, die „elk wat wils“ bieden en voor jong en oud interessant zijn. Een kerst-sproke, een kerstboomteekening, enkele sneeuw-impressies vormen dan in den regel de verbinding met de gelegenheid van den tijd. Veelmeer dan een bepaald kerstboek wordt deze uitgave een soort van periodiek, die dan ook meer en meer den naam van „Winterboek“ gaat krijgen, bedoeld dus als een bron van ontspanning van velerlei aard (want ook raadsels, puzzels e.d. gaan tot zijn inhoud behoren) voor de lange winter-avonden.

In zijn samenstelling nu draagt ook Callenbach's kerstboek dat karakter van den tijd en daarin is en blijft het actueel. Maar — en daarin onderscheidt het zich van de steeds meer vervakkende winterboeken — het bewaart de relatie met het kerstfeest en in zijn inhoud en in zijn stemming. Elk deel begint met een bijdrage, die den naam van kerstmeditatie verdient. Men herinnert zich ongetwijfeld de artikelen „De Aanschuiving“ (door Dr. K. Schilder), „De Wijzen uit het Oosten“ (door Dr. den Hertog), „Heengaan in vrede“ (door Dr. K. Dijk), „Het lied der Engelen“ (door Dr. H. Jansen) in de vier vorige kerstboeken, en ook dit lustrumdeel vangt met een zodanig stuk aan: „De Vlucht naar Egypte“ door Dr. J. R. Callenbach. En dan zijn er voorts in elke proeve afbeeldingen van de kerstgeschiedenis naar oude meesters, kerstverzen en kerstverhalen, in één woord: dit kerstboek wordt werkelijk door kerststemming gedragen.

Dit nu is het wat allereerst opmerking verdient. Waar in vele gevallen de naam „kerstboek“ niet veel meer is dan een klank zonder inhoud, staat hier de gedachte aan het kerstfeest voorop. En dan brengt het in zijn meditaties, platen, verzen, liederen de ziel van den lezer waarlijk bij het wonder van den kerstdag, in zijn rijke en diepe betekenis.

Intusschen, dit kerstboek is wat zijn samenstelling betreft, ook een kerstboek naar den modernen stijl; het bevat ook andere dan kerstverhalen en geeft ook andere, dan kerstpoëzie: schetsen, novellen, natuur-

dichtjes, impressiestukjes e.d. Maar dan zijn toch al die verhalen christelijke verhalen en is al de poëzie christelijke poëzie. De geest, de sfeer van dit boek is christelijk, in elk van zijn vijf vertegenwoordigers.

Zoo is dan Callenbach's kerstboek een christelijk kerstboek, dat is, beide elementen die in deze qualificatie liggen opgesloten, doet het tot hun volle recht komen. En gezien dit feit, dat we met dankbaarheid constateeren, behoeft het wel geen nadrukkelijk betoog, dat daarin de eerste en voornaamste factor van zijn betekenis ligt.

Maar er is meer, Callenbach's kerstboek heeft ook waarde voor de christelijke literatuur.

Inmers, de samensteller, die elk der deelen redigeerde, de heer P. J. Bisseuw, heeft er steeds naar gestreefd, het beste te geven wat hij vinden kon en legde zich van meet aan er op toe, onze christelijke Schrijvers en Schrijfsters van naam bij dit kerstboek te interesseren. Als men de rij nagaat van hen, die in een of meer der vijf deelen bijdragen leverden, ziet men, dat inderdaad vrijwel geheel de kring van christelijke auteurs en dichters is gemobiliseerd. Men vindt zoowel de namen der ouderen: G. Schrijver, Joh. Breevoort, J. L. F. de Liefde, L. Penning, S. Ulfers, als die van de jongeren: Gera Kraan-v. d. Burg, Joh. P. Ruys, Q. A. de Ridder, Mevr. Sevenness-Thommen, en naast dezen staan velen, die niet tot deze beide uiterste groepen behooren, maar wel de verschillende perioden van onze christelijke kunst vertegenwoordigen: Wilma, P. Keuning, L. E. Ignatia Lubeley, Mevr. Hoogstraten-Schoch, Mevr. Westerbrink-Wirtz, Mevr. Kuiper-van Oordt, W. G. v. d. Hulst, K. Lantermans, Dr. H. J. Heynes, Dr. A. K. Straatsma.

We geven met opzet deze namen-opgave, om te doen zien, dat dit kerstboek waarlijk het werk is van de besten onder de christelijke Schrijvers en dat het dus, in zijn vijf deelen, een werk is, dat waarde heeft voor de christelijke literatuur. Want ook ten aanzien van de poëzie-bijdragen zien we hetzelfde beeld: er zijn verzen van Wapenaar, een der ouderen, maar ook van Ten Kate, Laura Olivier en J. H. de Groot, de allerjongsten.

Dit nu te constateeren is in de tweede plaats antwoord op de vraag, die we aan het begin van dit artikel stelden. Callenbach's kerstboek is metterdaad een soort „magazine“ der christelijke literaire kunst.

Tegelijk is het daarmee een fonds, waaruit de christelijke kunst wordt verrijkt. Want, als we den inhoud aan novellen en schetsen nagaan, zien we meer dan één bijdrage, die of de kern is van een later verschenen roman, of met andere vereenigd, deel is van een nienwen bundel, die een Auteur heeft gegeven. Ten voorbeeld wijzen we op de schets „Knotwilgen“ van Mevr. Gera Kraan-v. d. Burg (Kerstboek 1926), die het begin is van den lateren roman van dezen titel, en op de drie bijdragen van Dr. Heynes „Paardelbloemen“ (1926), „Het verdriet van Opa van vaderskant“ (1927) en „De Hond“ (1928), die samengevoegd zijn in den pas-verschenen bundel „De Noord-Hollandsche wei“.

Ten slotte heeft ook dat wat geheel behoort tot het karakter van het kerstboek in den algemeenen zin zijn betekenis: de bijdragen over plastische kunst, de illustraties, de schilderstuk-reproducties. Want, zorgvuldig gekozen en veelal proeven van gewijde schilders-

kunst, kunnen ze het aesthetisch gevoel verheffen en den volkssmaak veredelen. Als sprekende voorbeelden wijzen we op de verschillende bijdragen van Huis („De Hollandsche molen en de Hollandsche schilder-kunst“, „Het winterlandschap en de Schilderkunst“, „Landschapskunst“, „Het Portret en de Schilderkunst“) en op de serie pracht-platen bij het artikel „De Hendersdijk“ uit het kerstboek 1928. In dit opzicht heeft elk van de vijf deelen zijn eigen verdiensten.

Vatten we nu onze beschouwing over Callenbach's kerstboek samen in één antwoord op de gestelde vraag, dan zeggen we, dat het voor onzen christelijken kring in meer dan één opzicht waarde en betekenis heeft en een der beste bijdragen is tot de lectuurvoorziening van het christelijk lezerspubliek. Wie de vijf deelen bezit, heeft een schat van goede, bouwende, christelijke lectuur, christelijke literatuur ook, die een fond is voor heel het gezin om er voortdurend van te profiteren.

We schreven dit artikel naar aanleiding van den vijfden, den lustrumbundel van dit kerstboek.

Als nieuwste deel van de serie vraagt dit nog even onze bijzondere aandacht.

Verscheidene van zijn bijdragen hebben we in het voorgaande reeds genoemd. We voegen daaraan nog toe de vermelding van de goede schetsen „Kribbe en Kruis“ door Willem Evers, „De Wolkenwagen“ door Joh. P. Ruys, „Die dag“, door M. A. M. Reunes-Boldingh, naast verhalen van L. E., W. G. v. d. Hulst, Ignatia Lubeley, Hendrika Kuiper-van Oordt, welke aan die van vorige bundels volkomen gelijkwaardig zijn. En we wijzen op een geheel nieuw soort artikel, „'s Winters buiten“ van Dr. A. L. Boer met foto's van J. F. Strybos, dat ligt in de lijn van de interessante moderne natuurboeken als „De Roep der Velden“, „Zou op de golven“, e.d.

Dus is ook dit vijfde deel een waarig vervolg van de serie en een beloften-rijke inzet van een nieuwen cyclus van vijf, die op het met zooveel succes betreden spoor ongetwijfeld zal volgen. Uitgever en verzamelaar komt voor dit belangrijke, nuttige, actuele werk den dank toe van heel onzen christelijken kring.

C. T.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Onze houding tegenover de Hervormde en andere Kerken.

Het kloek getuigenis van de Geref. Kerk van Amsterdam tot de Herv. Kerk aldaar gericht als antwoord op haar uitnodiging tot bijwoning van 't 350-jarig herdenkingsfeest der Reformatie, geeft gereede aanleiding om ons eens rekenschap te geven van onze houding ten der Hervormde en evenzoo t.o. der andere kerken, zoo in als buiten ons land.

Noodig is dit niet 't minst met het oog op de onkerkelijke stroomingen en 'kerkelijk indifferentisme, dat al sterker wordt, in ons Vaderland en daarbuiten, en dat zich ook hier en daar zelfs, in onze Gereformeerde kringen, doet gevoelen tot onze diepe droefheid.

De oorzaken zijn o.i. gelegen: 1e. in de ongehuideerdheid van 't jongere geslacht in de Heilige Schrift, 2e. in de gescheurdheid van de Kerk van Christus, 3e. in de onkunde van dat jongere geslacht met betrekking tot de

dacht: „Daar is de woorden-goochelaar, die zijn droom niet dragen kon, de verrader die mijn droom vernooit heeft. En nu blijft ik alleen, — ik, — alleen.“ „Hij berispte 't in zich, onverschillig voor zijn eigen pijn, onverschillig omsloot hem overal, als had hij nooit weer zijn armen kunnen uitstrekken. Ja, het had zoo schoon kunnen worden. Maar alles was nutteloos, het leven was nutteloos...“

Dit kunnen wij meeleven, nietwaar? Hier wordt den feiten geen geweld aangedaan, hier wordt gehandhaafd de historiciteit van Jezus' persoon.

Nu moet ge dit alles ook zien in verband met den tijd, waarin dit werk verscheen (begin van onze eeuw) en de bodem, waarop het ontstond en het volk, tot hetwelk 't zich wendde. K. Schilder maakt in dit verband een vergelijking met Goethe, die dan niet in het nadeel van Vermeulen uitvalt. „Inmers, de toon van Goethe is zonder oerbied: Vermeulen echter schroomt, en ontschoot de voeten, niet omdat hij bij den Jood is, doch omdat Christus overal is, waar de Jood wandelt. Goethe laat de historische werkelijkheid, ook van den Christus, geheel en al los; hij noemt den schoenmaker van Jeruzalem een Herenhuuter en laat den Vader roepen tot den Zoon, die eerst na herhaalden oproep verschijnt, en zijn tocht over de aarde begint, om eens te zien, hoe het daar verloopt is sedert Golgotha: Goethe heeft meer de bedoeling de christenen te bekelen, dan den Christus te doen schitteren. Maar Vermeulen heeft de groetheid van den Christus willen zien, en verliest den historischen achtergrond der verschijning van Christus' geen oogenblik uit het oog. Men kan Vermeulen, al zegt hij het zelf, wel toestemmen, dat ook zijn Wandelende Jood een bewijs is, „hoe de „geest“ in de Vlaamsche letteren veld heeft gewonnen“.

In verband mede met de groote bekendheid, die hij onder ons verkrijgt, wil ik toch ook niet nalaten te vermelden de naam van Felix Timmermans, al zal dan verder de zoo geheel-eigenaardig Vlaamsche Katholieke literatuur, naar onzen opzet, hier onbesproken blijven. In 't bijzonder wil ik dan verwijzen naar Timmermans' overbekend werkje: „Het Kindeken Jezus in Vlaanderen“, dat van den schrijver deze woorden meekreeg op het titelblad: „In de kader en de land-schappen van ons schoone en goed Vlaanderen, heb ik mij het Goddelijke verhaal van het Kindeken Jezus, zijne zoete moeder en zijn goeden voedstervader ver-

worsteling of
Heeren, spec
Deed 't es
werkte uitert
Wat al ges
ware kerk?
En wat zijn
Rome maa
niet-principien
makende ker
Na de Reb
and op dien
zalmakende
corydeën ui
kerk als een
hierarchy ve
er in de Roo
gevonden, al
Ook in o
eroneus al
spreken: De
therv, en Re
Alweer oer
En de Li
„ekten“, Jay
ons land, t
onze Geref.
eenden zo
en dan „ma
„dat buitenh
Precies zo
heeren: De
de Chr. Ger
uit. En de r
Toch had
gevoeld, dat
Gods worden
bij alle geb
en deformati
om zich te
op te kom
zigtend de
hijdenissch
in de prakti
wij dan al
kerken“ bra
heid al zoo.
Christus nu
vrij welke
zoo machtig
nemen? Ki
en niet met
werkelijk be
in vier mie
Die overn
leed tot d
kerk. Wij
wij bedijden
Geis, onzer
den en op
de Schrijver
De cons
gevoeld. Wi
van zelf uit
Zoo zijn de
't mystieke l
los, vervijl
dus de vol
vergeving d
atenverdiem
heid in geb
En toch
een geword
is een ande

beeld, en n
eerd“. Hier
van razen l
formaat, a
En Timmer
heid, een o
maakt, als
voortbij, en
verre. Men
minderlijke
deering mo
de Zuidelij
spreken, di
lancie oproe
toon er oet
lenslotte di
Ter kenne
stuk „Kerst
maken voor
zijn bij
volgende: in
„Als hij
in hunne k
als het land
kniel, in lo
weende op
lingske dat
Het zonk
lach hong
werld, toom
moederlijke
belde in de
„O Jozef!
drink in he
waarin God
waarlings G
de hemel z
waaraan de
laten rijp w
en als mens
zoo uit een
uit zijne l
de heele le
zaligheden
genade.“
Karakteris
uit het hee

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur.

door

W. M. LE COINTRE.

XI.

Wij willen ons dan nu wenden tot het gebied van de schoone letteren in engeren zin. In aansluiting aan het naast-behandelde en ter voorbereiding van wat wij hierna het eerst willen ter sprake brengen, meenen wij thans het best te kunnen onderbrengen een werk, als „De wandelende Jood“ door August Vermeulen.¹⁾ Het gaat daarin natuurlijk om de Ahasverus-legende en de bewerking daarvan, die wij nu laten voor wat ze is. Maar daarbij is dit het merkwaardige: de schrijver heeft gevoeld, dat hij daarvan eenvoudig niet handelen kon, zonder het volle licht te laten vallen op de afbeheerschende figuur van Jezus. Het eerste hoofdstuk heeft dan ook tot titel: Ahasverus en de Nazarener, en daarin wordt de heerlijkheid van den Christus, o met weinig woorden tenstote, maar toch zeer indringend, veelbaar gemaakt. Ziet hier, hoe beschreven wordt de eerste blik, die de wantrouwige Ahasverus slaat op Jezus, van wien hij al zoo veel had gehoord:

„Hij zag hem, — hij zag die grooternstige verschijning, met het lange gezicht, den ietwat bitteren mondplaat, en de oogen vol liefde. En plots zweeg alles in hem, hij luisterde gespannen, en de stem drong in zijn hart. 't was of een machtige hand zich op hem had gelegd.“

Ja, daar stond een man! en zijn woord kwam op Ahasverus af als eenvoudige bloote waarheid. Ja maar, ja maar, „laat ons eens kijken...“ En Ahasverus stribelde tegen, want veel begreep hij niet zooals hij 't gewild had, maar een ding had hij toch seffens beet: dat de boel ondersteboven zou gekeerd worden: van den grooten Tempel, die daarginds als een geweld van wit en goud in den hemel opkroepde, zou geen steen op den anderen steen gelaten worden... „Meent niet dat ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde: ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard“. En Jezus' blik viel op Ahasverus, die zwijgend hem bezig met ineen, hij wist niet waarom, als een dol gejuel in de verkropte keel.“

Terstond daarop volgen dan deze woorden, waarin het „Jezus, den Joden een ergernis“, al sterk spoorbaar wordt, ook ten opzichte van dezen Ahasverus, die met heel andere verwachtingen rondliep, dan die Jezus bevredigen kon:

„Later was hij er beschaamd om, en 't leek hem wel of die Nazarener hem betooverde: want als hij voor hem stond werd hij als een ander wezen, hij voelde dat hij een mensch was en dat er nog menschen waren gelijk hij zelf, en dat het leven een uitkomst heeft, en alle dingen wellicht zoo eenvoudig zijn. Maar wat hoopte hij eigenlijk? Hij wist het niet. En thuis knaagde en knuffelde hij nog meer aan al zijn twijfel, en hij haatte dan dien Jezus, die den stommen gloed daarbinnen in zijn borst had opgekoesterd, want nu kon zijn ziel niet meer slapen.“

Wist die Galileër zelf wel wat hij wilde? Waarom praatte hij van vergiffenis en liefde, als hij de macht broken wou? En hoe zou hij het aanleggen om hongerigen en bedructen de eerste plaats aan tafel te geven? Hoe zou hij nu de menschen veranderen? Was zijn Nieuwe Rijk in de wolken, of wilde hij koning van Jeruzalem worden, en zou het dan alle dagen Zondag en alle Zondagen kermis zijn? Hij zei wel: Laat zijn woord ja, ja, neen, neen! Maar waarom dan al die gelijknissen en die beeldspraak, waar een mensch niet wijs uit raakte? Hij was toch maar een droomer!...“

En, zoo beschrijft de auteur Jezus op zijn kruisgang: „Maar o! de ellendige gebroken koning, die daarachter onder het groote kruis voortsnakkelde!... De meeste toeschouwers zwegen nu, de keel toegestopt, met somber voorgevoel in het hart, of keken met koeioogen, en dachten: „Hij heeft het verdiend“, of „Wat kunnen we er aan veranderen?“ of „Hij heeft ons bedrogen, hij had ons het geluk belooft“, en die waren boos omdat er geen mirakel gebeurde. Maar ze durfden makender niet meer bezien. Er waren er die begroten dat ze kwaad gedaan hadden en daarom nijdig werden: ze riepen scheldwoorden en gooiden drek naar den man. De vrouwen beklagden hem met stille woorden van medelijden, en grozen. „Hij moet toch iets bedreven hebben...“ zei er naast Ahasverus eene, die een zuigend kind op den arm hield.

En Ahasverus zag den man met het kruis aanstruikelen. In zijn ziels zat de dood. Hij had alles willen vergeten, niet meer die laffe rok's zien, niet meer dat onmachtige gekerm van wijven hooren. Hij